

## Kautz Gusztáv és Simor János tevékenysége a győri királyi jogakadémia visszaállítása érdekében

Kautz Gusztáv, Győr vármegye főjegyzője az 1866. április elején tartott tiszti széki értekezleten az akadémia ügye tárgyában indítványt nyújtott be. Az indítvány a következőket tartalmazta: a tiszti szék nevezzen ki egy küldöttséget, aminek feladata lesz Simor püspök fáradozásait megköszönni, és egyúttal arra kérni, hogy továbbra is támogassa az akadémia újraindítását Győr városában.

Részlet a korabeli közgyűlési jegyzőkönyvből: *„minthogy biztos forrásból vett értesülés szerint, Simor János győri megyéspüspök úr ő méltósága a győri jogakadémia visszaállítása iránt legközelebb felsőbb helyre intézett kérelmével – ez ügyet buzgó eréllyel újjólag fölkarolta – illő volna néki ezért Győr közönsége nevében köszönetet szavazni, sőt ezen üdvös jogi tanintézet visszaállításának mielőbb leendő kieszközlésére buzdítólag megkérni”* – olvasható Győr város 1866. április 10-i községgyűlési jegyzőkönyvében, a 118. számú közgyűlési határozatban.

### KAUTZ GUSZTÁV INDÍTVÁNYA A JOGAKADÉMIA ÉRDEKÉBEN

Kautz Gusztáv főjegyző a győri jogakadémia mielőbbi visszaállítása ügyében a következő indítványt terjesztette elő, mely megjelent a Győri Közlöny 1866. április 19-i számában:

*Az állam összes létszere és alakulása tekintetéből fő fontossággal bír a népnek szellemi műveltsége, értelmi fejlettsége; mert innen meríti a közület valódi erőforrásait és leghatályosb rugóit; mert csak egy értelmileg kifejlett, érettkorú nép képes az alkotmányi polgárjogokat méltán felfogva, élvezni a szabadság melege által megéresztett intézményekkel és jogokkal ildomosan élni, és csak ily művelt nép adhatja meg az államépületnek azon szilárdságot és nép erkölcsi alapot, mely nélkül virágzás tartós jólét és haladás nem is képzelhető: mert mint Dahlmann politikájában mondja: csak ott, ahol a nemzet szelleme magasabb lendületet vesz, létezhetik közvélemény, melynek hatása intenzívebb és gyökeresb a népeletre, mint minden politikai intézményeké! Kautz Gyula országtan 491. lapján megjegyzi: Korunké kitűnőleg az érdem, hogy mindinkább jobban és jobban kezdetük elismertetni, azon nagy sajnálat oly soká nem méltányolt igazság, hogy a politikai és társadal-*

mi szabadság és közrend, legbiztosabban és leghatósban a szellem, műveltség és a humanitás alapzatán emelkedhetik fel és szilárdulhat meg.

Ezekből következik, hogy az államhatalomnak, különösen korunkban, midőn a művelődés közegei és utai oly bonyolultakká, az élet követelményei oly nagyokká váltak, a nép szellemi, értelmi művelődése, jelesül tehát: az oktatási, a nevelési, a tudományi ügy irányában tétlen közönyösségekben maradnia nem szabad, sőt működése, intézkedései egyik ágát, a tudománynak, műveltségnek, minden tőle telhető utakon, módokon és eszközökkel elősegítésére, ápolására kell fordítania. Az államnak a szellemi művelődés előmozdítására nézve, ezen földadatának elérésére egyik eszköze, a felsőbb tanintézetek felállítása és szaporítása, úgy a fennállóknak tökélyesítése; amelyeken az előismereteket minden ágú szaktanulmányokra nézve az alsóbb és inkább nevelési és előintézeteknek nevezhető iskolákban magának megszerzett, koránál, szellemi tehetségeinek kifejtettségénél fogva komolyabb tanulmányra képesített ifjú honpolgár, kitűzött életpályáján szükségelt szakismereteket magának megszerezheti és valódi szaktanulmányt tehet.

Egy ily felsőbb tanintézetet bírt Győr városa és vidéke az 1848. évig Győrött fennállott, jeles tanárokkal díszeskedő, az egész dunántúli vidék ifjúságának legjelesbjei által sűrűen látogatott jogakadémiában. De sajnos ez intézetet és az egész dunántúli vidéknek, míg hazánk többi kerületei fennállott jogakadémiákat visszanyerték, nélkülözni kénytelen volt.

Ami ezen tanintézet rövid történelmét illeti ez a következőkben vonható egybe: Ezen tanintézet első lapját Dallos Miklós győri püspök vetette meg jelentékeny összegnyi adománnyal 1625-ik évben, kinek utódai, jelesen: Sennyei István, Draskovich György, gr. Zichy Ferenc, Széchenyi György püspökök, szintén jelentékeny összegekkel járultak hozzá az alapítvány növeléséhez, még Gorup Ferenc novi püspök és győri kanonok, Perkáta és Tápé birtokok és a szentágotai pusztát adományozta e célra; 1630. évben lett megnyitvatásuk idején már a győri iskolák a legjelesb tanárokkal, milyenek a többi között, a Kollerok, Kazy, Csete, Mitterpacher díszeskedtek, a XVII. században pedig annyira elhírhedtek – mint Konek Sándornak egyetemi tanárnak, ezen akadémiáról az egyetemes magyar reál encyclopediában irt jeles cikkében, felemlítettik – hogy itt nemcsak Magyarországból, hanem a német tartományokból is egybegyűlt ifjúság hatszáz főre ugrott.

Az oktatás ügy szent érdekeit melegen pártoló dicső emlékű Mária Terézia királynő az 1776. évben, Magyarországot négy tankerületre osztván fel, az egyetemen kívül, minden tankerületben egy jogakadémiát is felállítani és megalapítani határozott; így vált ezen tanintézet, mely a győri püspököknek a tudomány és szellemi művelődés előmozdítására czélzott gondoskodásából és bőkezűségéből már akkor nagy összegű alapítvánnyal volt ellátva, királyi akadémiává, és 1776. évben november 6-án Niczky belső titkos tanácsos és kerületi főigazgató alatt, mint ilyen nagy ünnepélyességgel meg is nyitattott.

De rövid időre megnyitása után 1785. évben, már a jogakadémiát Győrvidéke elveszteni volt kénytelen; mert azon évben gr. Teleki József főigazgatósa idejében Pécsre tétetett át; míg a győri káptalan és város tanácsának országosan istápol

kérelmére 1802-ik évben újra megint az alapítók szándékához képest Győrbe visszatétt, amely alkalommal Győr szab. kir. város részéről az átszállítási költségek fedezésére 2500 forint és a szükségelt fuvar szolgáltatott ki. További működéséről a tanintézetnek érdekes adatokat közöl ezen akadémiának volt érdemdús főigazgatója Fehér György: *De ortu et progressu academiae regiae Jaurinensis 1819.* című munkácskájában, melyeket azonban itt rövidség tekintetéből elhallgatva, a fent elősoroltakból azon következtetést kívántam vonni: miszerint a győri jogakadémia még mielőtt királyi jogakadémiává lett, fenállhatására elegendő alappal el volt látva, királyi akadémiává lett változtatása által a szellemi műveltség előmozdítása tekintetéből szüksége elismertetett, és hogy Győrvárosa ismertetett ezen tanintézet legalkalmasb székhelyéül, annak a Pécsről visszahelyezését kérő folyamodványnak az ország által lett támogatása eléggé igazolja.

E tanintézet tekintélyét és jó hírnevét tanúsítják, hazánk ünnepelt tudósai és egyetemünk legjelesb tanárai; kik a győri jogakadémiának, hosszabb rövidebb ideig tanárai voltak, milyenek: az észjognak az ország köztisztületében részesülő közkedvességű tanára Pauler Tivadar; a nemzetgazdaszat tudományát oly fényes sikerrel művelő, és az első e nembeli rendszeres munka szerzője: Karvasy Ágoston; jeles statistikuskunk, és az egyházi jogtan című jeles munkájával hazai jogirodalmunkat legújabbán gazdagító Konek Sándor, mindannyian a magyar tudományos akadémiának tagjai; jeles kriminálistánk Csatskó Imre; - a régiebb tanárok közül: a híres Kelemen, Barics, Sibenbenlist, Beke; - e tanintézet jeles főigazgatói közül: Paintnert, Fejért, és a tudományok, művészetek köztisztületben álló pártolóját Deáky Zsigmond caesaropoli püspök ó méltóságát, kinek magas műveltsége, gyengéd bánásmódja által, kormánya alatt az ifjúság erkölcsossége kiváló szilárdságot nyert, elég felemlítenem. Szóval e tekintetben ez intézet oly tekintélyeknek örvendett; hogy ezt Konek Sándor egyetemi tanár úr fentidézett cikkében méltán nevezhette a pesti egyetem tanári tárházának, mert egy akadémiából sem került ki annyi egyetemi tanár, mint épen a győriből.

Tizenhét éve már, hogy Győrnek és vidékének e tanintézetet nélkülöznie kell, hogy hiányzik a gyúpont, mely a tudomány üdvös melegét a vidékre kiárasztaná, és e vidék, gyermekeit, ha felsőbb szakképzettségben részeltetni óhajtja, kénytelen a költségesebb ellátást igénylő, és az erkölcsösség tekintetéből is számos csáboknak kitett fővárosi életre küldeni, vagy a Duna túlsó részén fekvő, és téli időszakban az e vidékkel közlekedéstől majdnem egészen elzárt Pozsonyban lévő jogakadémiát kell igénybe vennie.

Ezen tapasztalt hiányokon segíteni ügyekeztek Győrvármegyének és Győrvárosnak törvényhatóságai is, melyek 1860. év végével alkotmányos állásukba lett visszahelyeztetésük után azonnal siettek ezen tanintézet visszaállítása iránt lépéseket illető helyeken tenni, de sajnos, fáradozásukat siker nem koronázta, mert a nagyméltóságú magyar királyi helytartótanács 56222. szám alatt kelt magas intézvénye értesíté e megye közönségét: miszerint a győri jogakadémia visszaállításának szüksége fenn nem forogván, az e részbeni kérelemnek hely nem adathatott. E megye tisztiszéke ezen magas intézvény vételekor Savignynak azon mondatát vévén fel elvül, hogy „a felsőbb tanintézetek, értékes

nemes örökségkép jutottak át reánk előbbi időkből, és reánk nézve becsületbeli dolog, birtokukat a jövő nemzedéknek átszolgáltatni,” ezen ügyet nem ejtette és ezt akkor csak egyelőre elhalasztottnak tekintette; és főispán úr ő méltóságát felkérte, miszerint ezen ügybeni sikeres működés tekintetéből a győri püspök, káptalan, e megye és Győrvárosa részéről összeállítandó bizottmánnyal értekezletet tartván, ez ügyet ismét felvegye, és általánosan óhajtott sikeréhez vezesse. Azóta közel négy év folyt le, és a körülmények és viszonyok ez ügy újabb felvételére alkalmasaknak és kedvezőknek nem tekintethettek, miért is ennek sikerésítése érdemében a kellő lépések sem tétethettek meg.

Míglen a tudományok és művészeteknek bőkezű pártolója, a vallásosságnak a győri egyház megye területén lelkes és bölcs kormányzata általi előmozdítója és emelője, a szenvedő emberiségnek, az elhagyottaknak hű istájpja, elődeinek méltó utóda, Simor János győri megyés püspök ő nagyméltósága, elődeinek e tanintézetre nézvesti alapítói jogánál fogva, megemlékezve az 1790/1. 23. t. cz. azon szavaira: hogy ő Felsőge, mint legfőbb egyházi pártfogó, az alapítványokat, az alapítók intentioja értelményében fogja kezeltetni, egész eréllyel felkarolta ez ügyet, és néhány hét előtt a legfelsőbb trón zsámolyához alázatos kérelemmel járult e tanintézet visszaállítása érdemében. A lelkes főpásztornak, ismert erélye és az általa felkarolt ügynek teljes buzgalommali elősegítése, ez ügynek is sikeres keresztül vitelét remélteti; de nem lehet, nem szabad egy hatóságnak, mely a megye érdekeit szíven hordani, anyagi ügy, mint szellemi jóllétének előmozdítására minden tőle kitelhetőt erélyivel közreműködni hivatva van, ezen a megye, sőt lehet mondani az egész dunántúli vidéket közel érdeklő ügyben közönyösnek maradnia; alázatos nézetem szerint tehát e hatóságnak is lépéseket kell tenni, hogy ez ügy sikerésíttethessék; ezekre nézve tehát alázatos indítványomat a következőkben vagyok bátor előterjeszteni.

Mindenekelőtt neveztessek ki egy küldöttség e tisztizék részéről, mely győri megyés püspök ő nagyméltóságának a győri jogakadémia visszaállítása érdemében tett eddigi fáradozásaiért köszönetét kifejezve, ő nagyméltóságát egyszersmind felkérje: hogy ezen ügyet ismert erélye és buzgalomával továbbra is támogatni, és az egész vidék közóhajának teljesülését, melyért azt örök hállára kötelezendő, magas közbenjárásával kieszközölni kegyeskedjék.

Továbbá terjesszen fel e megye tisztizéke a maga részéről is egy alázatos kérvényt ő császári királyi apostoli Felsőségéhez, esedezve: hogy a győri jogakadémiát, melyet dicső emlékezetű királynénk, Mária Terézia, támogatva oly sok, állását és hivatását kellően felismert egyháznagy megelőzőtt erélye által, a szellemi műveltség előmozdítására még a múlt században felállított, amelyeket azonban a mostoha idők viszontagságai e vidéktől elvontak, honatyái mindenre kiterjedő legmagasabb gondoskodásában legkegyelmesebben részeltetni, és annak visszaállítását legkegyelmesebben megengedni méltóztassék.

Végre kerestessenek meg a szomszéd megyék hatóságai is, hogy egyesítvén kérelmüket e megye hatósága kérelmével, ez ügyben, hazánk szellemi, és saját fiai érdekében, hathatós közbenjárásukkal a kívánt siker kiviteléhez közreműködni szíveskedjenek.

*Mely indítvány elfogadtatván, a küldöttség kinevezésére t. Bély József első alispán úr felkérettet; mely küldöttség f. é. april 10-én megyés püspök ő excellentiájánál tisztelkedett is, ő nagyméltóságától azon ígéretet nyervén, hogy ez ügyben egész eréllyel továbbra is illető helyeken előmozdítólag hatni, és ha kívántatnék, bőkezű anyagi segéllyel is ennek létesítését elősegíteni fogja; az indítványozott alázatos felirat, úgy a szomszéd megyékhez megkeresések is megtéetni határozatván, a feliratot annak idejében közleni nem mulasztjuk.*

Rendelkeztek arról, is hogy a vármegye tisztí széke terjessen be kérvényt a Felsőség elé, és egyben felszólították a szomszédos vármegyék hatóságait, hogy kérelmükkel segítsék a közös ügyet. A tisztí székek Kautz indítványát és annak minden pontját elfogadta és egyúttal felkérte Bély József első alispánt, hogy a megyei tisztikarból álló küldöttség élén mondjon a vármegye részéről köszönetet Simor megyésfőpásztornak és kérje további áldozatkész támogatását.

Bély József alispán teljesítette a kijelölt feladatot. A megyei küldöttség mellett Győr városa is követte a példájukat és ők is elmentek a győri püspökhöz köszönetet mondani. A két tanács felterjesztette a felségfolyamodásukat, és Simor püspök is megkezdte újra közreműködését a felső tanintézet érdekében.

Ennek következtében a Helytartótanács az Őfelségétől kapott utasításra megindította az akadémia visszaállítását. A kir. Helytartótanács Simor püspökkel vette fel a kapcsolatot, a visszaállításnak elvileg semmi nehézsége most már nem volt, de az akadémiának szüksége volt öt önálló helyiségre.

Bár felmerült az akadémia helyszínéül a győri bencés főgimnázium épülete, ahol régen is volt, de a Helytartótanács elvetette a javaslatot. A Helytartótanács felkereste Simor győri püspököt, hogy kérje fel Győr városát, az akadémia számára szükséges öt helyiséget jelölje ki a város tulajdonában lévő valamelyik házban, és megnevezte a legalkalmasabbnak tartott helyet is, a régi megyeházát. A város közgyűlésének azonban nem volt szándéka a kívánt öt helyiséget felajánlani, ezért azt a határozatot hozta: a városi nevelésügyi választmány forduljon a pannonhalmi főapáthoz, hogy a győri főgimnáziumban engedjen át az akadémia számára helyiségeket.

Emellett a város halogatta azt is, hogy mihamarabb küldöttsége menjen a főapáthoz. A Simor püspökhöz írt levél megírása is váratott magára. A győri hatóság közömbössége általános megrökönyödést váltott ki szerte a városban. Ekkor Kautz Gusztáv a Győri Közlönyben (1866. október 21-én) a következőket vetette papírra:

#### KAUTZ GUSZTÁV: NÉHÁNY SZÓ A GYŐRI JOG-AKADÉMIAÉRŐL

*Midőn f. év tavaszán e lapokból Győrvárosa lakossága értesült, hogy megyés püspök ő nagyméltósága az évek hosszú során át e város kebelében országos jó hír-s névnek örvendő fenállott jog-akadémia visszaállítása érdemében a legmagasabb trón zsámolyához kimerítően indokolt folyamodással járult, és ezen a város szellemi és anyagi jóllétének előmozdítására nézve oly nagy jelentőségű ügynek,*

nemcsak erkölcsi tekintélyvel pártolását, sőt jelentékeny anyagi segéllyel támogatását és előmozdítását tevékenyűs életének egyik legközelebbi feladatául tűzte ki; általános volt az öröm, a lelkesedés, mit e hír előidézett; huzamosb időig a város minden rendű és rangú lakosai között a társalgás főtárgyát azon előnyöknek felsorolása képezte, melyek e tanintézet visszaállításából a városra szellemi és anyagi tekintetben háramlandanak. Belátta mindenki, hogy egy ily főiskolának a város kebelébeni fenállása a városnak kültekintélyét lényegesen emelendi, hogy a város értelmiségét szaporítandja, a lelkes ifjúság által a társas élet új irányt és lendületet nyerend, a házak értéke, a lakások utáni nagyobb kereslet által, emelkedni, az üzletek- és iparban nagyobb élénkség fog támadni, sok család az ifjak befogadása és élelmezése által ön sorsán fog könnyebbülést eszközölhetni, szóval örült az utolsó hordárig mindenki, mert magának ezen intézet fenállásából, valamely előnyt tudott következtetni; a város jóllétét és előmenetelét szíven hordó pedig annál őszintébb örömet érezhetett e tárgy fölött, mert ez előbb vezethet célhoz, mint azon számos vasútépítési tervezetek, melyek fölött a tárgyalások már oly régóta folynak, és melyek létesülését, még mindig jobb időkre elhalasztva lenni látjuk.

De közös volt még a hálaérzet és elismerés megyés püspök ő nagyméltóságának ezen ügynek lelkes felkarolása által e város jólléte iránt ismételve kiténtetett buzgalma irányában, mely általános érzületnek kívánt tekintélyes kifejezést adni Győrvárosának tek. Közgyűlése is, midőn kebeléből választott nagyszámú küldöttség által köszönte meg ő excellenciájának ez ügybeni eddigi fáradozásait, és ennek továbbra is hathatós pártfogására felkérte.

A legfelsőbb helyen benyújtott folyamodásnak illető felsőbb helyeni tárgyalása alkalmával legnagyobb nehézségéül e tanintézet vissza állításának az ehhez szükségelt helyiségek kérdése merült fel.

Miután az 1848. évig e célra használt helyiségek a tanrendszernek a jelen kor gyakorlati igényeihez alkalmazott gyökeres átváltoztatásánál fogva a 8-osztályú főgymnasium által vétetnek igénybe, attól pedig ezeket jogosan elvonni nem lehet, de a jog-akadémiai helyiségekre jelenleg nem két terem, mint 1848 előtt, hanem öt nagyobb helyiség igényeltetik, megyés püspök ő nagyméltósága a nagyméltóságú magyar kir. helytartótanáctól nyert felhívás folytán Győrváros hatóságát felkérte, miszerint tekintetbe vévén a jog-akadémia visszaállításából a városra háramlandó előnyöket e tanintézet visszaállításában segédkezet nyújtva, a szükségelt öt helyiségnek a város birtokában lévő házak valamelyikében, különösen az e célra legalkalmasbnak látszó régi megyeházabani átengedése által, a cél biztos elérését lehetőstse.

Mely felhívásra a tekintetes közgyűlés a lelkes főpásztornak fáradozásait ismételve megköszönve előlegesen is értesíté, hogy az ez érdembeni tárgyalások befejezte és a felmerült nehézségek megszüntetésével, érdemleges határozatát ő excellenciájával közölni nem késendik; ugyanez alkalommal elhatározatott: hogy a nevelés-ügyi választmány pannonhalmi főapát ő méltóságánál kérelmezőleg járjon el, miszerint a jog-akadémiához szükségelt helyiségeket, ha némi megszorítással ez megtörténhetnék, átengedni méltóztassék.

Ezen stádiumban áll közel három hó óta Győrvárosára nézve oly nagy horderejű ügy. Nem tartom magamat illetékesnek, de nem is szándékom egy hatóság eljárását bírálgatni; de miután ezen ügy a városi közönséget oly közel érdeklí, illetékesb egyének felszólalását pedig mindeddig hiába vártam, és e jelentékeny ügynek tárgyalását azon útra vezetve látom, mely igénytelen véleményem szerint célra vezetni nem fog, vagy legalább is azt igen késleltetendi, több oldalról nyert felkéréseknek engedve, ez iránti nézeteimet közzé tenni, kötelességemnek ismerem.

Biztos sikert, csak oly ügynek ígérhetünk, melyet lelkesedéssel felkarolva, egész eréllyel az annak kiviteléhez vezető eszközöket foganatba vesszük.

Püspökünk ő nagyméltóságának a városi hatósághoz intézett megkeresésében közvetve értesítettik a városi hatóság, hogy az akadémiához szükségelt helyiségeknek a főgymnasiumi helyiségekből átengedése nem eszközölhető, mert ha ez eszközölhető lett volna, ő nagyméltósága, ki ez ügyet oly lelkesedéssel felkarolta, és mielőbbi kivitelét óhajtja, e tárgyalásokat közvetlenül megtette, és nem közbenjáró által tetette volna. Az ügy tehát most is úgy áll, mit ezelőtt három hóval; de előmozdítására legközelebb kilátás sincs; mert a küldöttség főapát ő méltóságánál megbízásában mindeddig nem is járt el, és így a közgyűlés ez érdembeli további határozatának alapul szolgáló jelentését még meg sem tehette.

Ő nagyméltósága megyés püspökünk tehát méltán elszomorodott azon – lehet mondani – közöny felett, mely ezen ügynek, melyet a város jólléte előmozdítására irányzott nemes lelkű törekvésében oly nagy lelkesedés- és eréllyel felkarolt, és amely ügyben leginkább érdekelt fél – a város – a felkért segédkezet nyújtani oly sokáig késik, tárgyalásában mutatkozik.

Nézetem szerint, a városi hatóságnak, a lakosságnak általánosan nyilvánuló óhaja folytán feladata lett volna, azonnal a vett felhívásra a kínálkozó alkalmat, mely 1861. évben, midőn Győrvárosra és a megye közös lépéseket tettek, de sajnos, siker nélkül, ez intézet visszanyerésére, korántsem volt oly előnyös, mint jelenleg – megragadni, hogy kebelébe felfogadhassa azon intézetet, melyből 1848. évig oly nagy mérvben tapasztalt szellemi és anyagi előnyöket nyert, és amelyeket ez bizonyosan jövőre is nyújtana; minélfogva az ő nagyméltóságától vett felhívásra elvileg azonnal ki kellett volna mondania, miszerint a vársora minden irányban háramlandó előnyök tekintetbe vételével kész áldozatot – ha a város jólléte előmozdítására tett költségek áldozatnak nevezhető – hozni, és a szükségelt helyiségek átengedésére késznek nyilatkozik; amely célra legalkalmasabb helyiségek kiszemelésére, és az évi-kiadásoknak ezáltal mily összeggel leendő szaporodta iránt véleményes jelentés előterjesztés véget egy bizottmányt kell vala küldenie, mely a szeptember havi közgyűlésre jelentését beadhatta, és ugyanakkor ez ügy elintézését lehetővé tette volna; minek alapján a visszaállításnak elvbeni elhatározása talán máris kimondva, és az általános óhaj teljesülése biztosítva lenne.

Ügy hiszem: azon város közönségének, mely 37% városi pótdadót fizet, minden egyes tagja bizonyára teljes örömmel kész leendő, még néhány krajccarral járulni oly költségre, amelyből reá háramlandó előnyök azt neki dúsan visszafizetendik; szívesen járulandó oly intézet visszaállításához csekély összeggel, melyben ha csak évenként 100 ifjú is nyerendi műveltetését, 40-50 ezer forint



fog e városban elkölteni, mely összeg csak is az adózók zsebeibe folyand; mert a város évi 170 ezer forintnyi kiadásai közül hasznosabban alig leend összeg kiadva, mint e tanintézet visszaállítására szánt 1500-2000 forint; és mily édes önérzettel fogna az egyes városi lakos, a kebelében díszlő intézetre tekinteni, tudva, hogy saját filléreivel is ennek visszaállításához járult.

Ám de a helyiséget a város még mindig felajánlhatja, lássuk azonban, mik lehetnek az ebbeli késedelem következményei.

Egy felsőbb tanintézetnek visszaállítása, a helyiségen kívül, még sok oly nehézségekkel van egybekötve, melyek elintézése huzamosb időt igényel. – A helyiségek biztosítva lévén, a nagyméltóságú magyar királyi helytartótanács legfelsőbb helyre a visszaállítás érdembeli véleményes jelentését megteendi, az ügy legfelsőbb helyen tárgyalatni, és ennek alapján legfelsőbb határozattal elintéztetni fog.

Ha – reméljük a legjobbat – a visszaállítást ő császári és apostoli királyi Felsege legmagasabb határozatával legkegyelmesebben kimondani méltóztatandik, még a tanári állomások betöltésére kitűzendő pályázat, a begyűlt kérvények alapos átvizsgálása, a kinevezések legfelsőbb helyeni eszközlése, sok időt veend igénybe; ha tehát a főakadály a helyiség iránti nehézség mielőbb megszüntetve nem lesz, a jövő 1867/1868 tanév kezdetével e tanintézet, mely ha a folyó év szerencsétlen eseményei közbe nem jönnek vala, már a folyó évben legalább részben megnyitathatott volna, – ismét nem leend megnyitva, és egy egész év ez ügyre nézve ismét elveszve leend.

De egy más, és sokkal hátrányosabb következménye lehet e késedelemnek, mely által e tanintézet Győrvárosától talán végkép elvonathatnék.

Ugyanis, mint hiteles helyről értesülve vagyunk, megyés püspök ő nagyméltósága, nehogy ezen ügy a helyiség kérdésén hajótörést szenvedjen, és hogy egyházmegyéje, melynek jövedelméből elődei ezen tanintézetet oly nagy bőkezűséggel alapították, ezen tanintézet jótékony hatását és előnyeit ismét visszanyerhesse, hogysen ezen ügyet elejteni kénytelenítve érezze magát, miután Győrvárosában e célra felajánlható háza nincs, inkább kész Sopron városában létező nagy házát, mely a tanárok lakására is elég helyiséget nyújtana, e célra a nagyméltóságú magyar királyi helytartótanácsnak felajánlani.

Ne hagyjuk tehát kisikamlani kezeinkből a kínálkozó alkalmat, ne engedjünk helyet városunk történelme évkönyveiben azon tételnek, hogy a 19. század második felében, akkor, midőn a város jólléte előmozdításáról szó volt, a kívánt erély bennünk hiányzott, és közönyünk által a közművelődés ügy, mint az anyagi haladásban hátramaradás jeleit adtuk, hanem inkább érdemeljük ki erélyünk és áldozatkészségünk által a jelenkor megismerését, az utódok áldását, és ez által tetteleg is tüntessük ki, hogy megyés püspökünk ő nagyméltóságának a város jóllétére irányzott buzgó törekvéseit nem csak megköszönni tudjuk, de elősegíteni is készek vagyunk.

*Dixi et salvavi animam meam.*

Kautz Gusztáv



A lelkes hangú cikk megjelenésekor már a városi hatóságnál is folytak az akadémia ügyében a tanácskozások. Felmerült az is, hogy mivel a megyéspüspök a győri egyházmegyétől nem akarja elveszteni az akadémiát, Sopron városában kész helyet biztosítani az akadémiának.

Mivel a város küldöttsége sikertelenül járt a pannonhalmi főapátnál a főgimnáziumi elhelyezés ügyében, így a győri nevelésügyi választmány azt a javaslatot vitte az 1866. november 5-i városi közgyűlés elé, hogy a város gondoskodjék az akadémia elhelyezéséről és alakítsa át a győri vármegyeházát, hogy méltóan fogadja újra a város a neves intézményt. A közgyűlés a javaslatot elfogadta, tervezetet és költségvetést készített és mindenről értesítette Simor János győri püspököt is.

Az 1866. december 3-i győri közgyűlés 442. számú határozata kimondta, hogy a régi megyeháza első emelete kerüljön átalakításra a győri jogakadémia céljaira. A tervezetet az ügy sürgős volta miatt hamarosan átküldték a győri püspökhöz is a polgármester közvetítésével. A nevelésügyi választmány Simor püspökhöz küldött levelében kérte őt, hogy „a győri jogakadémia visszaállításáért, az ügy körül tapasztalt buzgalomával és hatásos befolyásánál fogva eszközölni méltóztatassék” a mielőbbi megtelepedését a felsőfokú tanintézetnek. A város elhatározása után Simor püspök is letett arról a tervéről, hogy Sopronba vigye az akadémiát.

1867. január 20-ától Simor János győri megyéspüspök esztergomi érsek lett, de nem feledkezett meg a városról és az akadémia sorsáról sem. Simor 1867 május közepén Bécsben tett tisztelgő látogatást és ekkor írta örömteli sürgönyét Győrbe, Kautz Gusztávnak:

*Kautz Gusztáv jogtudor úrnak Győrött.*

*Ő császári királyi Apostoli Felsege a győri jogacademia helyreállítását május hó 12-én legkegyelmesebben elhatározni méltóztatott. Kérem ezt a kedves győriekkel tudatni.*

*Az ország primása*

(A „Győri Közlöny” magán sürgönye = Győri Közlöny, 1867. 39. sz. május 16. p. 153.)

A Győri Közlöny közölte azt is rövid hírben – biztos forrás alapján –, hogy a Budapesti Közlöny c. hivatalos szerint a győri jogakadémia a folyó évben, vagyis az 1867–68-as iskolaévben már megnyílik.

Kautz Gusztáv, aki 1867. május 2-a óta volt szerkesztője a Győri Közlöny című lapnak, Győr városnak kérvényt nyújtott, amiben felkérte a várost, készítse elő a jogakadémia fogadásához szükséges helyiségeket, hogy az azonnali indulást ne akadályozza meg a helyhiány.

A győri közgyűlés 1867. június 25-iki, 94. sz. indítványa szerint Győr városa hálás köszönetet mond a hercegprímásnak: „indítványoztatott, miszerint a hazai hírlapok tudósításai szerint ő császári apostoli királyi Felsege legmagasb elhatározása folytán a győri királyi jogakadémiának visszaállítása elrendelve lévén, a

város hatósága részéről, ezen a város szellemi és anyagi jóllétének előmozdítására szolgáló intézetnek felállítása körül fáradhatatlanul buzgólkodó hercegprímás ő méltósága ez ügybeni fáradozásaiért hálás köszönet volna szavazandó, minthogy pedig a város, a szóban lévő intézethez szükségelt helyiségek kiszolgáltatásáért felajánlotta ezeknek megfelelő célra pedig több időt igényelvén.

A győri közgyűlés 1867. június 25-én kelt határozata értelmében díszküldöttség ment és köszönte meg Győr városa nevében az összes fáradozást. „A jogakadémiának Győr városában visszaállítása a város szellemi és anyagi jóllétének előmozdítására, a város tekintélyének emelésére nézve a legnagyobb és az egész városi lakosság minden rétegeit közel érdeklő intézkedés lévén, a közgyűlés a város jólléte előmozdítása iránti kötelesség érzetétől áthatva, el nem mulaszthatja határozatilag kimondani, miszerint a felső tanintézet visszaállításának ügyét szellemi és anyagi támogatásban részesíteni kedves kötelességének elismeri. Minthogy pedig a tanintézet visszaállításának egyik fő tényezője a város és emberiség közül annyi magasztos érdemekkel bíró Hercegprímás Simor János ő főméltósága volt, ennél fogva e tanintézet visszaállítása érdemében fáradhatatlan buzgalma a város jóllétének az ügy előmozdítása általi lelkes felkarolásáért a város lakosságának hálás köszönete nyilvánítását és az ügy körüli támogatása kikérését a közgyűlés a tisztelgő díszküldöttség által kívánja eszközölni.”

A díszküldöttség tagja volt Kozma Imre polgármester, gróf Zichy Ottó, Balogh Kornél, Winterl Antal, Lisztkay József, Buzássy Károly, Krisztinkovich Ede, Réti Ferenc, Kramolinj István, Tóth Antal, Schiebringer Emil, Karsay Sándor, Koch Mátyás, Szalacsy Lajos képviselők, Nagy Pál tanácsos, Szücs Antal pénztárnok és Kautz Gusztáv főjegyző.

Győr város közgyűlése ekkor úgy határozott, hogy köszönetet szavaz meg Simor esztergomi érseknek és egyben felkérte Kautz Gyulát, Győr város országgyűlési képviselőjét, hogy keresse fel a Vallás- és Közoktatási Minisztériumot, és mielőbb kérje ki a hivatalos értesítést a város számára. A közbenjárásnak meglett a kívánt eredménye.

## EÖTVÖS JÓZSEF LEIRATA GYŐR VÁROSÁHOZ

Báró Eötvös József vallás- és közoktatásügyi miniszter 1867. június 30-án a következő leiratot intézte Győr város közönségéhez:

*Vallás és közoktatási magyar kir. miniszter úr ő nagyméltóságától folyó évi július hó 4-ik napján a következő, június 30-án 675. elnöki szám alatt kelt magas rendelet érkezett Győrvárosa közönségéhez.*

*Ő császári és apostoli királyi Felsége f. évi május hó 12. kelt legfelsőbb elhatározásával a győri magyar kir. jogakadémiát legkegyelmesebben visszaállítani méltóztatott, olyképen, hogy az 1867-8-iki tanévben az első tanfolyam a következő két tanévben pedig a második és harmadik tanfolyam léssen megnyitandó.*

*Erről a város t. cz. közönségét a pályázati hirdetés másolatban idezárása mellett, azon megkeresésemmel tudósítom, hogy midőn e fejedelmi elhatározást a tudomány és művelődés szempontjából örömmel üdvözlöm, a város közössége szíveskedjék az akadémia számára felajánlott helyiségek átalakítása és jó karba helyezése körül a kellő intézkedéseket megtenni, az ügy sürgősségénél fogva engem hova elébb tudósítani és ez alkalommal nekem a részletes tervrajzot is bemutatni.*

*Azon reményben vagyok, hogy a város t. cz. közönsége, mit a dunántúli hazai művelődés egyik kiváló fontosságú képviselőjétől ez ügyben a legbuzgóbb támogatást és áldozatkészséget várhatom, a célra, hogy a győri m. kir. jogakadémiát aránylag rövid idő alatt a jól ellátott és szervezett, s a tudomány mai igényeinek megfelelő felsőbb hazai szaktanintézeteink közé sorolhassuk.*

*Budán, június 30-án 1867.*

*B. Eötvös József*